

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère

Mogvntiæ, 1617

Cap. 32. De modis quibus diuiditur census, ac de illius iusto pretio,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78332](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78332)

444

centum perpetuum illam habeas. Istud Nauar. in Comment. De vfuris, num. 88. ex 80 confirmat, quod si antequam tibi traderem pecuniam meam, potui ex ea emere à te centum; ratio non fit cur id mihi non concedatur postquam illius vsum tibi liberum per aliquod tempus reliqui. Similiter cum vendo tibi domum, aut prædium, vel merces iusto pretio, sine fraude, vel dolo, & ex eodem pretio, quod non potes soluere, constituis mihi centum qualem venderes numerata tibi pecunia; talem quoque licite constitui, habetur ex eodem in sequenti num. 121. Et probatur, quia perinde est me tradere tibi domum valentem reuera centum, ac me numerare de facto centum. Adde quod tunc virtute interveniant duo contractus, vnus quo ego vendo tibi domum centum, alter quo emo à te centum quotannis soluendum, seu annuam pensionem procentum, quæ mihi soluere debebas in pretium domus à me tibi venditæ.

420. **SEXTVM DVBIVM EST;** an licitus sit contractus, vt pereunte re censui supposita maneat persona venditoris obligata ad solutionem pensionis annuæ? Ad quod respondetur, non videri de se licitum, cum census super re constitutus, alius sit ab eo qui super persona constituitur; neque obligatio vnus inducat obligationem alterius, nisi speciali contrahentium consensu (*id est, in locis in quibus census personalis est in usu*) & remota omni fraude, numeratoque iusto pretio, quod vtrique eidem censui in vnum coniuncto, æquitateat, habita scilicet ratione, quod tam vnus, quam alter, sit onus vere æstimabile pretio. Vbi aduerte obiter ex Nauar. in memorato Comment. num. 95. quod non solum census totus pereat perempta re, cui est impositus, sed etiam pars pro rata partis percipitæ; quodque in hac re paria sint rem perire, & infructiferam fieri.

421. **SEPTIMVM DVBIVM EST;** an census constitutus super domum, aut molendinum quod plane corruit, cesset? Ad quod Nauar. in eodem Comment. num. 118. respondet, cessare. Et ratio est, quia corruente fundamento, perit res in eo fundata; & pereunte subiecto, perit accidens, quod in illo est. Quare & pereunte re, perit illius fructus. Quod procedit etiam si domus, aut molendinum denuo restauretur, quia restauratum, etiam si ex eadem materia, erit diuersum à priore. Quoniam tamen si culpa venditoris res censui subiecta perierit, is tenebitur, vel pretium census emptori restituere, vel nouum censum super restauratam, aut aliam rem constitutere.

422. **OCTAVM DVBIVM EST;** an census super re non idonea, nempe alii oneribus iam plus satis subiecta, vel fictitia, constitutus valeat? Ad quod in eodem num. 118. Nauar. respondet, non valere, quia illud re ipsa à mutuo nihil differet, quo volentes ad vsuram dare, facile vterentur; constituentes censum super prædia mutuatarij imaginaria, vel aliena. Vnde etiam fit, vt non possit census constitui super re (sive sit magni pretij, vt magnificum palatium, sive non) cuius fructus non possint æquare annuam pensionem, quia ex ea parte naturam haberet mutui, essetque vsurarius. Nam, vt recte argumentatur Nauar. in præced. num. 79. qui emit censum super prædium quod non est aut non tantos proventus adfert, quantus est ipse census, perinde committit vsuram, atque is qui emit prædia, aut pecora, quæ alter non habet, aut plura quam habet, & eidem alteri illa locat pro annua pensione. Quod etiam docet Syluester vsura 2. questione 6.

Nota autem ex eodem Nauar. in cit. num. 118. quod si quis censum antedicto modo constitutum emisset, tota que fraus esset ex parte venditoris, acceptam bona fide annuam pensionem is non teneatur restituere, possitque venditor rem ipsum compellere ad restitutionem pretij, quod ei pro tali censu soluit. Ad quod facit quod ex lege Iulianus, ff. De actionibus empti, venditor celsans vitia rei venditæ, teneatur emptori ad interesse. Non possit autem compellere ad solutionem futuram pensionis annuæ, ad quam non est ei questum ius, quod in tali re constitui non potuit. Sin autem fraus esset quoque ex parte emptoris; vt pote qui sciuerit, vel suspicatus sit defectum, imputabitur ei totum interesse, cui licens, & volens se subiecerit, ex lege Si fundum, Cod. De citione.

423. **NONVM DVBIVM EST;** an licita sit constitutio census, facta auctoritate Iudicis condennantis vnã partem

ad soluendum mille, vel annum censum, donec mille soluat? De hoc Nauar. in eodem Comment. De vfuris, nu. 99. rationes in vtramque partem adfert, & tandem concludit, coram Deo, & quoad forum conscientie illicitam esse constitutionem, si mens Iudicis, & partis victricis fuit, vt altera pars obligaretur ad solutionem census annui pro vsu pecuniæ ad quam soluendam condemnatur, quia id vsurarium est. Non autem si mens fuit obligare ad soluendam eandem pensionem tanquam interesse, aut in poenam contumaciæ; & reuera in non soluendo, inueniatur interesse, aut contumacia.

DECIMVM DVBIVM EST; num census possit redimi ex parte; ita nimirum, vt emptor obligetur in conscientia accipere, quod ei offertur in redemptionem partis census; an vero possit recusare redemptionem, nisi pretium totum simul ei reddatur; vt si hoc sit centum aureorum, & offerantur decem in redemptionem decimæ partis. Ad quod Nauar. in eod. Comment. num. 95. & 101. simpliciter respondet, posse libere in totum, & ex parte censum redimi. Sed melius est cum distinctione dicere. Primo, posse in censu apponi pactum, vt non redimatur per partes, sed totum simul. Secundo, etiam licite apponi posse pactum, vt non redimatur nisi per partes certe magnæ quantitatis; non autem per minimas, quia emptor inde sentire potest graue damnum. Nam si centum quæ dedit, cogatur recipere per decem, & decem, aut alias minutas partes, non erit ei integrum emere similem censum, sicut posset si centum ei simul restituerentur, quod est onus graue, ac damnosum. Tertio, si pactum apponatur, vt census tantum redimatur restituito simul toto pretio, ipsum esse seruandũ in conscientia, quia & est de communi consensu in initum, & de se licitum, vt patet ex eo, quod pactum retrouendendi ita fieri solet, vt res tota simul reuendatur, sicut tota simul empta fuit. Quarto, quando nullum adiectum est pactum, tunc emptorem non cogi in conscientia acceptare pretium redemptionis per partes, præsertim minimas, quia in eo damnum & onus sentiret. Quinto, si ex partium consensu appositum sit pactum, vt census per partes redimi possit, tunc posse emptorem cogi, vt acceptet redemptionem per partes. Nec enim illicitum est tale pactum, ipsumque supponitur esse de communi partium consensu in initum.

CAPVT XXXII.

De modis quibus diuiditur census, ac de illius iusto pretio.

SVMMARIVM.

425. *Quinque varij modi quibus census diuiditur.*
 426. *Sententia negantium censum realem esse licitum.*
 427. *Contrariam tenendam esse probatur.*
 428. *Solus potest census ex aliis fructibus quam rei in qua constituitur.*
 429. *Solutio census assicurari potest in ordine ad casus fortuitos.*
 430. *Duplex census personalis.*
 431. *Difficultas; an census personalis sit licitus, explicatur distinctione.*
 432. *Ad iustum pretium census non requiritur, vt quantus summa pensionum, sit illi equalis.*
 433. *Quodnam sit iustum census pretium.*
 434. *De pretio redemptionis census.*
 435. *De pretio census constituti ad certum annorum numerum.*
 436. *De iusto pretio census personalis perpetui.*
 437. *De iusto pretio census vitalitij.*

QUESTIO III.

Quod duplex sit Censui.

438. **Q**VINQUE modis diuidi potest census. Primo, ratione modi quo constituitur, in seruatum & consignatum. Ille est cū quis rem suam, v.g. prædium, vel domum dat alteri, translato illius dominio, tam directo, quam vili, seruando sibi certam pensionem quotannis soluendam. Qui circa res temporales non annexas spiritualibus raro est in vi-

itaur

Pro praxi autem nobis proposita sufficere paucis monere; partem illius negantem habere locum, si talis sensus sic accipiatur, quasi emptor illius acquirat ius in re super personam quæ illum vendit, eo modo quo emptor census realis acquirat ius in re super prædium in quo constituitur, quasi talis persona vendi, seu redigi in servitutem possit, non valens aliunde pensionem solvere, sicut in simili casu vendi potest, sibi vesparsi res censui reali supposita, cum deest commoditas aliter accipiendi pensionem in ea constitutam. Pro quo Navar. in Comment. De vltis num. 81. rationes adfert, & inter cæteras, quod tale fit in solens in Repub. Christiana, & ideo tanquam novum, & mali exempli repudiandum, iuxta Cap. finale dist. 11. & Cap. Ex parte, De consuetudine.

Affirmanti vero parti locum esse, quando persona in qua census constituitur, talis est, ut velit, & possit propria industria, & opera parare sibi utilitatem aliquam, alterque emit ius ad illius perceptionem. Id quod præter memoratos auctores attingens paucis Gregor. à Valent. 2. 2. disput. 5. quest. 22. puncto 2. idem probat, quia quando persona talis est, qualem dicimus, ea habet vere ius percipiendi ex propria opera utilitatem. Ergo vere habet aliquid quod possit alteri vendere. Confirmatur, quia si nihil haberet tale, nihil esset vnde superiores exigent tributum personalia; quæ tamen exactio sæpe fit, & olim factam esse habetur ex Deut. cap. 12. ubi præceptum est filiis Israel, ut offerrent primitias, & decimas manuum suarum. Item ex libro 2. Esdræ cap. 10. fideles constituerunt super se annum redditum tertiam partis sicut ad opus domus Dei. Accedit in Cap. Non est, De decimis; fideles iuberi decimas solvere ex operibus personalibus, nimirum ex negotiatione, ex militia, & ex venatione. Vnde satis intelligitur esse posse ius pretio æstimabile, utilitatem accipiendi ex persona fructifera, seu præferente illam, operæ, & industria sua; atque adeo posse dari censum personalem in tali iure consistentem.

QVÆSTIO. IV.

Quodnam sit iustum pretium census.

432. **A**D æstimandam iustitiam pretij census duo documenta notanda sunt. Primum est, ad eam non requiri, ut quantitas summæ pensionum soluendarum sit ipsi pretio æqualis; quod ex communi Doctorum sententia traditum à Medina in Cod. De acquisitione per vsuam quest. 12. Greg. à Valent. 2. 2. disput. 5. quest. 22. puncto 5. referens, ratione addit, quia id quod proprie, & per se venditur in emptione census, non est ipsa summa pensionum, statim temporibus soluendarum; sed ius pensiones eadem recipiendi, quod per emptionem ipsam emptor acquirat, in eumque transfertur ita ut eadem summa sit quidem illud propter quod fit emptio, non sit tamen illud quod emittitur. Quocirca non est necesse, ut pretium sit æquale quantitati ipsarum pensionum, sed æstimationi & valori memorati iuris. Quo fit ut mirum videri non debeat, certo pretio censum emi, quantumvis nequeat pensionum accipiendarum in posterum certus valor (ut nec numerus) assignari, sicut prædium certo pretio emittitur, cum tamen fructuum ex eo percipiendorum in posterum ratione quorum emittitur, perinde ac census, ratione pens. num. certus valor nequeat determinari.

Pro confirmatione autem allati antecedentis fecit, quod emptor census, sicut dat certum pretium, ita velit aliquid certum pro eodem ad se transferri; quale est prædictum ius; non vero pensiones ipsæ, quæ sunt incertæ. Adde quod cum sine iniustitia, prout receptus vsus docet, pretium minus pro agro detur sine scrupulo, quam sit valor fructuum qui probabiliter ex eo sperantur longo tempore. Itemque minus pro equo detur, quam sit quantitas lucri quod ex continua locatione sperari potest, idemque communiter fiat in venditionibus cæterarum rerum, quæ non consumuntur vsu. Adde, inquam, negari non debere quin idem contingat in emptione census, quo emittitur ius aliquod in re, de numero existens eorum quæ immobilia censentur, nec vsu consumuntur. Si opponas, tale ius non ob aliam causam pretio æstimari, quam quod pensiones per ipsum percipiendæ aliquid valeant. Respondetur, neque prædium quod

venditur, aliter pretio æstimari, quam quia fructus ex eo percipiuntur; inde tamen non fieri, ut fructus agri vendi, & emi dicantur in venditione agris, sed dicitur solus ager.

433. Posteriùs documentum est, iustum pretium census esse illud quod vel lege statutum fuerit, vel iudicio proborum, ac prudentum viroꝝum tanti æstimatum fuerit, quanti ius ipsum recipiendi annuam pensionem, attenta conditione rei in qua census ipse constituitur, & temporis ad quod emittitur, & quantitatis pensionis quæ soluenda est; atque aliis communibus rationibus cognoscendi in quacumque emptione, & venditione, iustum pretium; de quibus egimus in præced. cap. 16. sect. 2.

434. Si quæras, an idem pretium debeat esse redemptionis census quod fuit emptionis? Respondetur affirmatiue, quia, ut habitum est num. 293. vna ex conditionibus requisitis ad licitam venditionem cum pacto retrovendiendi, est, ut emptori à venditore idem pretium ac dedit reddatur. Idem etiam dicendum est, si alius quam venditor eundem censum redimat, nisi interueniant aliquæ iustæ causæ minuendi pretium, eadem ratione qua expostum est in sequenti num. 313. de redemptione debitorum. Nam redemptio census rationem quandam habet emptionis debiti; quam non impedit quod iustum ipsius census pretium sit à lege taxatum; quoniam talis taxatio tantum est respectu eius qui censum de nouo constitutum emittit, & respectu venditoris eundem redimentis, non autem respectu tertij, iam venditum emittentis, tanquam alienum debitum.

435. Porro circa prius documentum aduertendum est, ipsum non procedere quoad censum constitutum ad certum annorum numerum. Is enim illicitus videtur si ematur minori pretio quam sit tota pensio, cum collectio, nisi ad sit lucrum cessans, aut damnium emergens, vel periculum, siue difficile recte prædici, siue facile amittendi solutionem, vel aliquid æterorū, propter quæ minus pretium iuste dari posse habitum est in præcedenti cap. 16. sect. 2. ita ut non debeat plus descendere in pretio, quàm potest ex aliquo tali capite iuste descendere; atque descensus ipse deducendus est in pacto (exprimendo nimirum, quod in pretio alias iusto ea de causa descendatur) ut & partium cōsensu appareat, & absit vsus suspicio. Quod vero aliter quam dicimus nequeat census iste celebrari, hinc satis patet, quia si ius decem aureos percipiendi quotannis vsque ad decem annos, licite emeretur nonaginta aureis, licitum etiã esset mutuum, quo nunc nonaginta aurei acciperentur, ut in fine decennij centum simul restituantur. At consequens est falsum, quia in tali contractu cernitur vsura manifesta; ergo & antecedens. Confirmatur, quia parum, aut nihil differunt accipere centum per partes, & accipere simul, ut ex eo patet, quod si accepta essent iniuste, ad parum restitutionem obligares, siue quis hoc, siue illo modo accepisset.

436. Atque hoc ipsum quod dicitur de iusto pretio census ad certum tempus, locum habet etiam in censu personali perpetuo, seu qui ad hæredes venditoris transit cum defuncti hæreditate. Quia in re talis census differt à censu reali perpetuo, cuius pretium de se potest minus esse quantitate pensionum omnium percipiendarum, iuxta prius documentum ante traditum. Talis vero differentia ratio est, quia in eiusmodi censu personali, immediate emittitur debitum personale, ad pensiones in futurum soluendas; quod sane debitum in valore æquatur quantitati pensionum. Manifestum est enim debitum quo oneror ratione talis contractus; neque maius esse, neque minus ea summa quam debeo solvere, ut me liberem eiusmodi onere, talisque summa non est alia quam omnium pensionum soluendarum. In censu reali autem emittitur pars iuris in re, ideoque pensiones non emittuntur, nisi dependent ab eadem re, in cuius sunt potentia, & cum qua sic exponuntur periculo, ut ipsa deficiente esse, vel fructifera esse illæ quoque desinant, nec amplius exigi possint. Quæ de causa censentur de se minus valere, ita ut necesse non sit earum pretium æquari quantitati ipsarum positarum in actu.

Si obicias, antedictas etiam pensiones personales, expostitas esse pari periculo ratione personarum in quibus constitutus est census, quæ si omnino pereat, aut non sint soluendæ, peribit & ipse census. Respondetur quia in censu reali per-

culum amittendi pensiones, imminet ex ipsarum flatu, quo taneum sunt in rerum potentia, merito iudicari de se minus valere quam positas in actu. In illo autem censu personali de quo loquimur, periculum totum pendet ex personis, ex quibus non pendet valor pensionum soluendarum, quæ debentur tanquam fructus positi in actu. Cuius generis periculum non facere pensiones ipsas minus valere, quam sit tota earum quantitas percipienda, ex eo patet, quod alioqui posset in mutuo accipi aliquid ultra sortem, quandoquidem mutui debitum pendet à mutuatarij, & bonorum ipsius incolumitate exposita passim periculo. Adeoque usura subinde esset licita: quod dici nullo modo potest. Negandum tamen non est, quin ut in aliis censibus, ita & in hoc ratione verisimilis periculi non recipiendæ pensiones, aut non nisi cum difficultate, vel expensis recipiendi, alii- que de causis, minui possit pretium quo talis census emendas est. Immo vero, non nisi cum talium consideratione, tale pretium videtur seruata iustitiæ æquitate, determinari posse.

DE CENSU constituto ad tempus incertum (qui vitalitius ideo dicitur, quod ad vitæ suæ eventus, siue venditis, siue etiam alterius soleat esse) superest monendum iuxta plenius tradita per Medinam in Cod. De acquisitionis per vsuram *quest. 14.* pretium ipsius censeri iustum, quando pensionibus percipiendis est proportio iustum, iuxta spem quæ datur, quod census ipse plus, vel minus durabit attentis circumstantiis. Nihil refert vero, quod forte percipiuntur pensiones plures, quam fuerit quantitas pretij, quia cum pauciores quoque percipi poterint, par est periculum pro utroque contrahentium. Ita præter Medinam aperte sentiunt Sotus in 6. *De iust. & iure quest. 5. art. 2. in fine*, pluresque alij quos refert & sequitur Molina in memorato tract. 2. *dispu. 388.* & passim recentiores. Probaturo vero, quia iniustitia non committitur ubi æqualitas seruatur, prout fit in proposito; ubi ille qui plus accepit, fuit in pari periculo minus accipiendi: sique minus accepisset, alterum iniustitiæ minime arguisset. Accedit quod census vitalitius, sit quædam res communi hominum iudicio æstimabilis certo pretio, quod fere semper minus, quam pensiones speratæ statuitur, eo nomine; quod nemo alioqui vellet illum emere, ob maiorem commoditatem pecuniæ præsentis, quam in futurum expectatæ cum multis periculis. Atque de censu ad praxim sufficienter hæc tenus. Si quæ alia addenda viderentur; vel ex illis factis intelligi possunt, vel in praxi sunt adeo periculosa, vt dissuaderi debeant, vel adeo insolita; quod securior & facilius sit visus aliorum, & maxime eorum, *bona ex parte*, de quibus dictum est hæc tenus.

CAPVT XXXIII.

De cambium in genere, tum in particulari de sicco, & de minuo.

SVMARIVM.

- 438 Triplex permutatio. & quæ cambij nomine significetur.
- 439 Quid sit cambium fictum, seu sicum: quidque verum seu reale, & eiusdem varia diuisio.
- 440 Cambium non esse ex natura sua illicitum.
- 441 De lucro quod in eo potest licite accipi.
- 442 Cambium sicum illicitum est ex natura rei.
- 443 Modi quibus tale cambium contingit.
- 444 Vnde iustificetur acceptio lucri ex cambij minuo.
- 445 Quatenus liceat hominibus priuatis ex eo ipso cambio lucrum facere.
- 446 Licetum est lucrum quod campfor facit dando pretium iustum pro moneta quæ non currit.
- 447 Quando liceat campfori pecuniam in maiori valore computare, quam taxata sit: & quando non liceat.
- 448 Id negat Medina licere eo nomine quod moneta sit melioris materie: sed contrarium videtur cum aliis tenendum.
- 449 Solutio rationis Medina.
- 450 Quando liceat economo per cambium pecuniam sibi à domino commissa, facere lucrum.

QVÆSTIO V.

Quia, & quotuplex sit cambium.

CAMBIVM est lucrosa permutatio pecuniæ, pro pecunia. Vbi aduerte triplicem esse per mutationem, vnam rei pro re, vt olei pro frumento, vel vino: quæ proprio nomine carens retinet generale nomē per mutationis: alteram rei pro pecunia, quæ emptio, & venditio dicitur: & tertiam numismatis pro numismate, hæcque dicitur cambium: quod duplex est, vnū gratuitū seu liberale, quo quis gratis mutat numisma pro numismate, de quo non est in præsentia sermo: alterum lucrosū, quale exercent in Repub. illi qui vocantur campfores, ex officio permutantes pecunias pro pecuniis, vt lucrum accipiant: istudque est de quo agitur hoc loco. Et diuiditur à Nauar. in septem species, vt videre est in *Enchir. cap. 17. num 283. litera B.* sed commodius diuidi potest primo in fictum, & verum seu reale.

AC FICTVM, quod etiam dicitur sicum, tanquam carens suo ad fructificandum, est cambium non in tenens, re ipsa vero mutatum velatum nomine, & specie cambij: cum non sit aliud, quàm pecuniæ permutatio secundū tempus simpliciter: seu pecuniæ præsentis pro futura, itaut temporis mora sit tota causa propter quã lucrum in eo accipiaturo. Cambium autem verum seu reale, est in quo fit vera permutatio pecuniæ pro pecunia, & distinguituro. Primo, in simplex & mixtum. Simplex est, ex Molina in Cod. De acquisitionis per vsuram *quest. 5.* permutatio pecuniæ pro alia pecunia dissimili statim tradenda, cui non est admixtus alius contractus, nec diuersitas alia, quam numismatum quæ permutatur. Mixtum vero, est in quo alia, quam numismatum diuersitas concurrat: ratione cuius admiscetur ei alius contractus, maxime autem venditio, locatio, & assicuratio.

Secundo, idem reale distinguituro in minutum & locale: minutum, quod & manuense dicituro, est permutatio pecuniæ præsentis cum præsentis, aut quo maiores pecuniæ pro minoribus, vel contra, permutanturo: vt aureæ pro argenteis vel areis: fractæ, arratæ, dubij valoris, in paucis prouinciis recipiendæ, minoris ponderis, imparioris, ac imperfectioris materie, & omnino deteriores permutatur pro melioribus. Locale autem cambium est permutatio pecuniæ præsentis pro absentis, secundum locum: seu quod fit ex vno loco in alium. Ipsūque est triplicis generis: primum quando hic do alibi recepturus: secundum, quando hic recipio, alibi redditurus: tertium quando ego permuto pecuniam quam hic habeo cum ea quam alibi habes. Quamquam autem illud quod est primi generis, ad sicum reducere videanturo *Angelus vsura 1. §. 54. Tabiena vsura 15. §. 3. Sylu. vsura 4. quest. 9.* potius tamen cum Soto in sexto de iust. & iure q. 10. art. 1. reducendum esse ad locale patet: quia sicut in secundo genere campfor subit onus transferendi pecunias ex loco vbi eas accipit, ad locum vbi easdem est soluturus: sic in illo subit onus eas aduehendi ad locum vbi ipsas dat, vt petentibus cambia, habeat ibi paratas.

QVÆSTIO VI.

An cambium sit licitum.

NON esse ex natura sua illicitum, patet: quia quod est in Repub. necessarium; consentaneum est aliqua honesta ratione exerceri posse alioqui enim hominum generi & cō- uictui non esset sufficienter prouitum. At cambium est in Repub. necessarium, vt constat tum ex diuerso valore numismatū, siue eiusdem siue diuersæ specie, & materie, in diuerso loco, & tempore; tum ex varia hominum indigentia, tam in eodem, quam in diuerso loco: tum ex commoditate & securitate pecuniam transferendi ex vno loco in aliū. Accedit quod ars cambiendi eadem ratione, qua mercatura, sit approbanda; vtraque enim pari ratione occupatur in mercibus: nam et si primarius vsus ad quem innētæ sunt pecuniæ, sit vt rerum venalium essent mensura: quia tamen ex constant vt certa materia, figura & signo publico; aliquando sunt meliores, aliquando deteriores, aliquando absunt, aliquando præsentis sunt, aliquando abundant, aliquando deficient, aliquando oportet eas transferre, aliquando aliunde